

ЗЛОЧИННІСТЬ В США: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Тимчук О.Л., к.ю.н., доцент

*Інститут управління і права
Запорізького національного технічного університету*

Анотація. В статті дається загальна кримінологічна характеристика стану злочинності в США. На основі статистичних даних та інших джерел аналізуються детермінанти, загальний стан, структура і динаміка злочинності в цій державі.

Ключові слова: злочинність, США, рівень злочинності, географія злочинності, насильницькі злочини, корисливі злочини, динаміка злочинності.

Злочинність як негативне соціальне явище притаманна усім державам світу незалежно від географічного розташування, рівня соціально-економічного розвитку, політичного устрою, правової системи, цивілізаційної приналежності. Це стосується і США як провідної держави сучасного світу. Різні аспекти злочинності в державах світу (включаючи США) вивчали українські вчені, зокрема, В.Голіна, О.Фролова, О.Джужа, І.Даньшин, А.Закалюк, О.Кулик, А.Зелінський; серед російських науковців – В.Лунєєв, Я.Гілінський, В.Квашиш, І.Карпець, С.Іншаков, серед американських – Е.Шур, Р.Кларк, В.Фокс, Р.О'Брайєн, Р.Паркер, Л.Сігел, С.Браун. Водночас в українській науці відсутні спеціальні дослідження, присвячені злочинності в США, хоча наукове значення такого аналізу для розвитку кримінології є очевидним.

У цьому зв'язку завданнями статті є аналіз загального стану, рівня, структури і динаміки злочинності в США, виявлення її детермінант з метою встановлення наявних закономірностей і тенденцій.

В першу чергу слід зазначити, що в США існують три джерела інформації про злочинність в національному масштабі: Єдині звіти про злочинність, Національні віктимологічні опитування і самозвіти правопорушників. Єдині

звіти про злочинність являють собою офіційні дані ФБР, які публікуються щорічно, проте охоплюють лише вісім так званих індексних злочинів: умисне вбивство, зґвалтування, тяжкий напад (приблизний український аналог – розбій та/або тяжкі тілесні ушкодження), грабіж, берглери (проникнення у приміщення з метою вчинення фелонії або крадіжки), крадіжка, крадіжка автотранспорту і підпал [1, с.104-106]. Американський кримінолог та колишній Міністр юстиції країни Р.Кларк ще у 60 рр. XX ст. звертав увагу на значні викривлення і недостовірність обліку даних про злочини в США, зокрема і через той факт, що не всі поліцейські департаменти подають повну інформацію про вчинені злочини до ФБР [2, с.57-61]. За твердженнями сучасних американських кримінологів, наявний обмежений облік злочинів, який не включає, наприклад, діянь, пов'язаних із наркотиками, викрадень людей або «білокомірцевої злочинності», сприяє певній упередженості населення щодо так званої «вуличної злочинності» [3, р. 64]. Відомий російський кримінолог В.Лунєєв наголошує на тому, що з урахуванням всіх зареєстрованих поліцією злочинних діянь, коефіцієнт злочинності в США має бути принаймні в чотири рази вищий офіційного [4, с. 337]. Окрім того, за його твердженнями, в США стрімко зростає кількість злочинів, пов'язаних з наркотиками та комп'ютерних злочинів; невідомо також про рівень і динамку латентної злочинності [4, с. 344]. З урахуванням цих застережень, а також загальної обмеженості порівнянь цифр злочинності в різних державах [5, с.84-85], до інформації про злочинність в США слід ставитись з розумною обережністю.

У 2011 р. коефіцієнт злочинності в США склав 3 295 (тут і далі всі статистичні дані вказані на 100 тис. жителів). Для порівняння: у 1960 р. цей показник склав всього 1 887, натомість у 1975 р. – 5 298, у 1990 р. – 5 820, у 2000 р. – 4 124 [6]. За даними, переданими до Управління ООН з наркотиків і злочинності, у 2005 р. індекс зареєстрованих злочинів в США склав 3 857, а у 2006 р. – 3 674 (до нього, однак, увійшли, окрім індексних злочинів, ще й шахрайство, розкрадання майна та наркозлочини). Кількість злочинів, пов'язана із наркотиками, у 2005 р. склала 1 млн. 846 тис., а у 2006 р. – 1 млн.

889 тис. [7]. У 2010 р. за злочини, пов'язані із наркотиками, в США було заарештовано 1 млн. 638 тис. осіб [8], що дає приблизне уявлення про кількість таких злочинів в країні. Загалом найвищий рівень злочинності в США фіксується у м. Вашингтон (Федеральний округ Колумбія) – 5 998 (у 1996 р. – 11 897), а власне серед штатів – в Південній Кароліні (4 476), Луїзіані (4 244), Арканзасі (4 235) і Теннессі (4 204). Найнижча злочинність у Південній Дакоті (2 071), Північній Дакоті (2 184) та в Айдахо (2 269) [9]. За дослідженнями кримінологів, матеріальні збитки від злочинності у США становлять колосальну суму – 425 млрд. дол. щорічно (включаючи прямі та непрямі збитки від усіх видів злочинів) [10, с.130].

Індекс насильницьких злочинів (в США до них відносять умисні вбивства, зґвалтування, тяжкі напади і грабежі) у 2011 р. склав 386 проти 758 у 1991 р., хоча порівняно із 60 рр. ХХ ст. їх кількість значно зросла (у 1960 р. – всього 161) [6]. Найвищий в країні індекс насильницьких злочинів в Теннессі (608) та на Алясці (606), а найнижчий – у Мені (123) та у Вермонті (135) [9]. В США фіксується найвищий рівень умисних вбивств серед розвинутих держав світу – 4,7 (2011 р.). Для порівняння: в Канаді – 1,73, у Великій Британії – 1,23, у ФРН – 0,81, у Франції – 1,1, в Японії – 0,35 [11; 12]. Серед штатів цієї держави найвищий індекс умисних убивств в Луїзіані (11,2), а найнижчий – на Гавайях (1,2), а також в Нью-Гемпширі, Род-Айленді та у Вермонті (по 1,3) [9]. За даними 2010 р., 67,5% усіх умисних вбивств в США вчинено із застосуванням вогнепальної зброї, що також є найвищим показником серед розвинутих країн світу [13]. Серед штатів найбільше умисних убивств із застосуванням вогнепальної зброї (дані 2010 р.) вчиняється в Іллінойсі (80,4%) і в Луїзіані (80,3%), а найменше – у Вермонті (28,6%) та на Гавайях (29,2%) [14]. Тенденція до суттєвого зниження кількості вбивств з 90 рр. ХХ ст. є очевидною і простежується протягом тривалого часу: так, у 1960 р. індекс цих злочинів склав 5,1, у 1970 р. – 7,9, у 1980 р. – 10,2, у 1990 р. – 9,4, у 2000 р. – 5,5, у 2009 р. – 5, у 2010 р. – 4,8 [7].

Індекс зґвалтувань в США у 2011 р. склав 26,8 і має тенденцію до зниження (2010 р. – 27,5, 2001 р. – 31,8, 1992 р. – 42,8 (хоча у 1960 р. – всього 9,6). З окремих штатів найвищий індекс зґвалтувань в Південній Дакоті (60) та на Алясці (58), а найнижчий – у Нью-Джерсі (11) [6; 9]. Для порівняння, індекс зґвалтувань в окремих розвинутих країнах складає: Японія – 1, Канада – 1,7, ФРН – 9,4, Франція – 16,2, Ісландія – 24,7, Нова Зеландія – 25,8, Швеція – 63,5, Австралія – 79,5 [11]. Тенденція до зниження стосується і таких злочинів, як тяжкі напади. Так, у 2011 р. їх індекс склав 241, у 2010 р. – 252, у 2001 р. – 319, у 1991 р. – 433, у 1981 р. – 289 (хоча у 1960 р. – всього 86) [сайт]. З окремих штатів найвищий індекс нападів на Алясці (464) та у Теннессі (444), а найнижчий – у Мені (64) [6; 9]. Для порівняння, індекс нападів в окремих розвинутих країнах складає: Японія – 44, Канада – 161, Франція – 310, ФРН – 627, Ізраїль – 640, Швеція – 936 [11].

Знижується в США й кількість грабежів: у 2011 р. їх індекс склав 114, у 2010 р. – 117, у 2001 р. – 148, у 1991 р. – 273, у 1981 р. – 258 (натомість у 1960 р. – 60). З окремих штатів найвищий коефіцієнт грабежів у Меріленді (177,5) та у Каліфорнії (144), а найнижчий – в Айдахо (11,6) і у Вайомінгу (12,5) [6; 9]. Для порівняння, індекс грабежів в окремих розвинутих країнах складає: Японія – 3,2, Австралія – 18, Норвегія – 34, Ізраїль – 40, ФРН – 58, Канада – 89, Швеція – 98, Франція – 180, Іспанія – 1 146 [11]. В США значно частіше, ніж в інших розвинутих державах, при вчиненні нападів та грабежів використовується вогнепальна зброя (в середньому – у 20-40% випадків) [3, р.100].

Серйозною проблемою для США є поширені випадки стрілянини в громадських місцях, зокрема в кінотеатрах, школах, коледжах, університетах, внаслідок чого щороку гине значна кількість людей (останнє масове вбивство сталося в школі «Сенді-Хук» в Коннектикуті 14 грудня 2012 р, внаслідок чого загинуло 27 осіб). Президенти-демократи та їх адміністрації, а також чимало громадських організацій намагаються обмежити вільне володіння вогнепальною зброєю в країні, що однак неодмінно наштовхується на опір республіканців та консервативного електорату, а також потужного лоббі

Національної стрілецької асоціації [15]. Не слід забувати, що вільне володіння такою зброєю гарантовано другою поправкою до Конституції США. Принциповим прихильником обмеження володіння вогнепальною зброєю є нинішній президент США Б.Обама. За даними американського Бюро з контролю над алкоголем, тютюном і вогнепальною зброєю, на руках приблизно 60-65 млн. американців (це майже половина всіх домогосподарств) зараз перебуває понад 200 млн. одиниць вогнепальної зброї, серед якої 73 млн. гвинтівок і автоматів та 66 млн. пістолетів і револьверів. Нью-Йорк став першим американським штатом, у якому в січні цього року було ухвалено найсуворіший в країні закон щодо контролю над вогнепальною зброєю [16].

В структурі американської злочинності домінують корисливі злочини проти власності, питома вага яких в середньому складає 85-88% і тенденція до зниження злочинності в США повною мірою стосується і цих посягань (до них відносять крадіжку, крадіжку автотранспорту та берглері): у 2011 р. їх індекс склав 2 908 (у 2001 р. – 3 658, у 1991 р. – 5 140). Найвищий рівень злочинів проти власності – в Південній Кароліні (3 904) та в Луїзіані (3 688), а найнижчий – у Північній (1 936) та Південній Дакоті (1 817). Індекс берглері в США у 2011 р. склав 702 (у 1992 р. – 1 168) [6; 9]. Для порівняння, в окремих розвинутих країнах світу індекс берглері складає: Японія – 108, ФРН – 468, Франція – 513, Канада – 578, Ізраїль – 611, Бельгія – 880, Австралія – 974, Швеція – 988, Австрія – 1 054, Нова Зеландія – 1 358 [11]. Індекс крадіжок у 2011 р. в США склав 1 979 (у 1992 р. – 3 104). Найвищий рівень крадіжок – в Південній Кароліні (2 609) та в Луїзіані (2 477), а найнижчий – у Південній (1 351) та Північній Дакоті (1 438). Для порівняння, індекс крадіжок в окремих розвинутих країнах складає: Японія – 484, Франція – 1 207, Ізраїль – 1 269, Канада – 1 623, Австрія – 1 796, Австралія – 2 071, Бельгія – 2 184, ФРН – 2 227, Нова Зеландія – 2 677, Швеція – 3 923, Нідерланди – 3 969 [11]. Індекс крадіжок автотранспорту за останні 20 років скоротився майже утричі: 230 у 2011 р. (у 2001 р. – 430, у 1992 р. – 632). З окремих штатів найвищий коефіцієнт крадіжок автотранспорту в Каліфорнії (389) та у Вашингтоні (363), а найнижчий – у Нью-

Гемпширі (74) та у Вермонті (80) [6; 9]. Для порівняння, індекс крадіжок автотранспорту в окремих розвинутих країнах складає: Австрія – 61, Японія – 77, ФРН – 101, Нідерланди – 129, Греція – 243, Австралія – 246, Канада – 272, Франція – 333, Ізраїль – 362, Швеція – 373, Нова Зеландія – 458 [11].

Географія злочинності в США дозволяє констатувати, що найвищий її рівень фіксується в багатьох штатах Півдня (Луїзіана, Південна Кароліна, Теннессі, Арканзас, Алабама) та в окремих штатах Заходу (Аляска, Невада, Арізона), а найнижчий – Північному Сході або Новій Англії (Вермонт, Мен, Нью-Гемпшир, Масачусетс) та в деяких інших, переважно Середнього Заходу (Айдахо, Айова, Вайомінг, Північна Дакота, Південна Дакота). Так, на Півдні індекс насильницьких злочинів складає 429, злочинів проти власності – 3 370, на Заході – 378 і 2 831, на Північному Сході – 352 і 2 121, на Середньому Заході – 350 і 2 844 відповідно [17]. Складений навіть так званий індекс миролюбності штатів, в якому вони ранжовані за індексом умисних вбивств, індексом насильницьких злочинів, кількістю поліцейських на 100 тис., наявністю стрілецької зброї та індексом ув'язнених. Наймиролюбнішими виявилися штати Нової Англії – Мен, Нью-Гемпшир та Вермонт. Найнебезпечнішими в цьому плані є Луїзіана, Теннессі та Невада [18]. Водночас чимало кримінологічних досліджень ставлять під сумнів наявність якоїсь специфічної субкультури насильства на Півдні країни, з огляду на зміни в рівні насильницьких злочинів, що відбулися в регіонах США за останні 20 років [1, с.263-264]. Цікаво, що найвищий рівень більшості злочинів в США фіксується не в окремих штатах, а у столиці країни – місті Вашингтон (Федеральний округ Колумбія). Так, у 2011 р. індекс окремих злочинів в цьому місті склав: умисні вбивства – 22, зґвалтування – 31, грабежі – 650,5, тяжкі напади – 538 (індекс усіх насильницьких злочинів – 1 241), берглері – 702, крадіжки – майже 3 000, крадіжки авто – 808. Слід зазначити, що порівняно із 1995 р. індекс насильницьких злочинів в місті скоротився удвічі [6].

Ситуація зі злочинністю в США протягом XIX – першої половини XX ст. характеризувалась суперечливими тенденціями, а періоди зростання кількості

злочинів змінювалися суттєвим їх зниженням [19, р.38]. Після Другої світової війни рівень злочинності в США почав зростати, досягнувши свого піку в період 70-х – початку 90-х років. Насильницькі злочини зросли майже в чотири рази між 1960 і 1990 рр., а кількість злочинів проти власності за цей період більш ніж подвоїлась. Однак із початку 90 р. XX ст. злочинність в США почала знижуватися і ця тенденція зберігається до цього часу незалежно від соціально-економічних чинників, партійної належності президента та складу Конгресу. Для пояснення цього спаду були запропоновані кілька гіпотез, зокрема, значне збільшення кількості співробітників поліції з 90 рр.; суттєве розширення застосування тюремного ув'язнення; тенденція до постаріння населення; є гіпотеза про роль легалізації абортів у зниженні злочинності [20]. Окремі вчені давно доводять, що зв'язок між економікою і злочинністю не слід перебільшувати. Як зауважує професор університету Пепперейн Дж. Вілсон, в 1970-і і 1980-і роки в США вам рідко траплялася газетна стаття про зростання злочинності, в якій би ця тенденція не пов'язувалася із безробіттям і бідністю. На перший погляд, емпіричні спостереження підкріплювали це пояснення: у криміногенних міських районах більше бідності і безробіття. Однак, зауважує Вілсон, уявлення про те, що безробіття породжує злочинність, підірвалося низкою очевидних фактів. Наприклад, в 1960-і роки, злочинність в США різко пішла на підйом, а рівень безробіття був помірним; за таких же економічних умов в кінці 1990-х - початку 2000-х років намітився спад злочинності. Цю обставину намагалися пояснити по-різному, окрім іншого, й тим що в США стали більше саджати за ґрати, притому на великі терміни. Інша можлива причина скорочення злочинності полягає в тому, що її потенційні жертви навчилися краще себе захищати: вони обладнують у будинках сигналізацію, в магазинах – камери стеження, а в машинах встановлюють все більш складні замки [21].

Російські та інші кримінологи часто пов'язують зниження злочинності в США із загальною тенденцією до посилення кримінально-репресивних заходів у боротьбі із нею, особливо після прийняття у 1994 р. при президенті

Б.Клінтоні закону «Про контроль над насильницькою злочинністю та про правозастосовчу діяльність» [22]. Цей поліцейсько-репресивний закон передбачав, зокрема, заборону продажу 19 видів вогнепальної зброї, поширив смертну кару на 50 видів федеральних злочинів, значно посилив покарання за терористичні діяння, насильницькі посягання, сексуальні злочини, злочини, вчинюваними організованими угрупованнями та професійними злочинцями. На боротьбу зі злочинністю та на її попередження було виділено більше 30 млрд. дол., штат поліцейських збільшено на 100 тис. [23, с.84]. Більш того, злочинність в США не зросла навіть в умовах фінансово-економічної кризи 2008-2010 рр., хоча ЗМІ та чимало кримінологів висловлювали побоювання, що рецесія (тобто зростання безробіття і скорочення реальних доходів людей) призведе до бурхливого зростання злочинності. Дані ФБР показують, що ці побоювання не виправдалися. Опубліковане в 2008 р. дослідження Фонду «Спадщина» показало, що зв'язок між економікою і злочинністю існує, але він не такий однозначний. Рівень злочинності стабільно ріс з 1955 р. по 1972 р., хоча в цей період часу економіка США переживала бурхливий період розвитку, а слабкі рецесії відбувалися лише в середині 60 рр. XX ст. [24]. Зниження рівня злочинності підтверджується не лише офіційною статистикою, але і щорічними віктимологічними опитуваннями, які засвідчують зменшення кількості американців, що потерпіли від злочинних посягань [25]. Про тенденцію до зниження злочинності в США пише також російська дослідниця А.Сморгунова, яка наголошує на тому, що воно відбулось всупереч прогнозам про її зростання. За даними американських кримінологів, найбільше зниження злочинності відбулось на Північному сході, у містах із населенням більше 250 тис. [26, с. 132-135]. Американський соціолог К.Фішер пише про певну розгубленість серед американських науковців у зв'язку із тривалою тенденцією до зниження рівня злочинності в США, однозначного пояснення якої немає [27]. Цей дивний феномен констатують і європейські дослідники [28; 29; 30]. Тому твердження В.Лунєєва про інтенсивне зростання злочинності в США у період економічної кризи 2008-2010 рр. безпідставне [4, с. 344]. Російський вчений В.Квашис,

спираючись на статистичні дані за досить тривалий період часу, підтверджує сталу тенденцію до зниження рівня злочинності в США. В якості антикриміногенних факторів В.Квашис вказує як посилення карально-репресивних заходів (зокрема, після ухвалення згаданого закону 1994 р.), так і низку інших чинників, включаючи старіння населення, вирішення расової проблеми, програма боротьби з наркотиками [31, с.98-99]. У цьому зв'язку доволі сумнівною виглядає гіпотеза В.Лунєєва про абсолютне і відносне зростання злочинності в усіх країнах світу [32, с. 81-90], оскільки статистичні дані, і не лише по США, її спростовують [33]. Про явну і сталу тенденцію до скорочення злочинності в США пише й інший російський науковець А.Наумов, який також критикує погляди В.Лунєєва як необґрунтовані [34, с.116-117]. Особливо вражаючими в боротьбі зі злочинністю в США є успіхи Нью-Йорка – колись одного з найнебезпечніших американських мегаполісів. Нині рівень злочинності в цьому місті один з найнижчих серед великих міст США. Цьому успіху сприяло ефективне поєднання профілактичної та просвітницької кампанії із посиленням кримінальної репресії – так звана політика «нульової толерантності» до будь-яких правопорушень [31, с.97].

Американський кримінолог Е.Шур у своєму дослідженні кінця 60 рр. XX ст. бачив головне джерело злочинності у США в «очевидному протиріччі між проголошеними ідеалами рівних прав і можливостей, з одного боку, та впертим збереженням нерівності в головних сферах нинішньої соціальної системи – з іншого» [35, с. 18]. Е.Шур навіть називав американське суспільство злочинним, оскільки, по-перше, воно є суспільством нерівноправних; по-друге, воно бере участь в масовому насильстві за кордоном (на час написання книги йшлося про війну у В'єтнамі; побічно зазначимо, що під час війни в Іраку 2003-2010 рр. зростання злочинності в США не спостерігалось); по-третє, в американських культурних цінностях є елементи, які породжують злочинність; по-четверте, воно «створило» додаткові злочини (йдеться про надмірну і необґрунтовану криміналізацію багатьох діянь, зокрема, злочинів без жертв); по-п'яте, воно керується нереальними і недієвими принципами при підході до проблем

злочинності (надмірна надія на суто кримінально-правові засоби) [35, с. 33-39]. Із деякими застереженнями, ці фактори і нині обумовлюють злочинність в США, проте криміногенний потенціал, інтенсивність впливу та взаємозалежність цих факторів з іншими соціальними чинниками суттєво змінилася, що потребує окремого ретельного дослідження. А.Савченко пише про популярність серед американських кримінологів теорії, згідно з якою основною причиною зростання злочинності в США є так звана злочинність «імігрантів другого покоління»; ця теорія походить від концепції «конфлікту культур» [10, с. 133].

Проблема специфічних детермінант злочинності в США потребує окремого дослідження, але доцільно стисло навести деякі дані про соціально-економічний розвиток цієї держави. Так, у США, попри дуже високий показник ВВП на д.н. (48 300 дол.), найвищий серед розвинутих держав рівень соціальної нерівності (індекс Джинні), який складає 44 (рівень Камеруну і Ямайки) [36]. У 1980 р. середній дохід вищих 5% американських сімей був у 10,9 вищий доходу 20% найбідніших сімей, а у 2008 р. цей показник склав 20,6 разів. Більш того, у період 1982-2006 рр. дохід 1% найзаможніших американців зріс майже вдвічі (з 12,8% до 21,3%), а дохід 80% іншого населення скоротився майже на 10% (з 48,1% до 38,6%). Середня зарплата в США в наш час нижча, ніж в сер. 70 рр. ХХ ст., не дивлячись на 50% зростання продуктивності праці. Доходи середнього класу також суттєво падають, особливо у умовах світової кризи 2008-2010 рр., із якої США виходять досить повільно [37, с.128-133]. Безробіття у США за часи кризи зросло з 4 до 8% (у березні 2013 р. – 7,6%), а за межею бідності мешкають 15,1% населення країни [38]. З окремих штатів найвищий рівень безробіття в Каліфорнії, Міссісіпі та у Неваді (по 9,6%), а найнижчий – у Північній Дакоті (3,3%) [39]. Найнижча соціальна нерівність (індекс Джинні) в Юті (0,419) та на Алясці (0,422), а найвища – в окрузі Колумбія (0,532) та в штаті Нью-Йорк (0,499) [40]. Найвищі доходи домогосподарства на д.н. фіксуються у Меріленді (70 тис. дол.), на Алясці та у Нью-Джерсі (більше 67 тис. дол.), а найнижчі – у Міссісіпі (36,9 тис. дол.), Західній Вірджинії та в

Арканзасі (по 38 тис. дол.) [41]. В цілому рівень злочинності переважно вищий у менш заможних штатах США (або округах окремих штатів) і навпаки, зі зростанням ВВП на д.н., індекс злочинності – особливо насильницької – зменшується. Хоча існують і виключення: в Мені та в Кентуккі рівень злочинності нижчий середнього при меншому за середній по країні рівні доходів населення. З іншого боку, в заможному Меріленді рівень злочинності вищий середнього [20]. Американські вчені констатують, що всупереч поширеним стереотипам, в тих штатах, містах або районах окремих штатів, в яких спостерігається значний приплив іммігрантів (переважно латиноамериканців), відзначається суттєве зменшення злочинності [27]. Наведені дані підтверджують складність проблем кримінологічної детермінації та засвідчують обмеженість економічного детермінізму, який пояснює зростання/зменшення злочинності лише коливаннями рівня доходів населення, безробіттям, соціальною нерівністю та іншими схожими чинниками без урахуванням соціокультурних та політико-правових детермінант, хоча вплив соціально-економічних факторів на злочинність є відчутним.

Наслідком стратегії на жорстку боротьбу зі злочинністю, зокрема широке застосування позбавлення волі, стало світове лідерство США за кількістю ув'язнених на 100 тис. жителів – у 2008 р. цей показник склав 504, а у 2012 р. – вже 716 [42]. При цьому у федеральних в'язницях 57% ув'язнених відбувають покарання за наркотичні злочини. З окремих штатів найвищий індекс ув'язнених (дані 2009 р.) в Луїзіані (881) та Міссісіпі (702), а найнижчий – у Мені (150) та Міннесоті (189) [43]. За іншими даними, у 2011 р. індекс ув'язнених в Луїзіані досяг астрономічної цифри – 1 619 на 100 тис. жителів [44]. Цікаво також, що Луїзіана – найбільш корумпований штат США. Окрім того, Сполучені Штати – єдина розвинута держава (разом з Японією) в якій зберігається смертна кара, що передбачена законодавством 32 штатів [45]. Застосування смертної кари поряд із величезними масштабами позбавлення волі дало підстави російському кримінологу Я.Гілінському охарактеризувати США як не зовсім цивілізовану країну [46, с. 332].

Підсумовуючи проведений аналіз, можна зробити деякі висновки.

Ключовим джерелом інформації про злочинність в США є щорічні Єдині звіти про злочинність, які охоплюють всього вісім злочинів. У 2011 р. коефіцієнт злочинності в США склав 3 295; індекс окремих видів злочинів в США складає: умисні вбивства – 4,7; зґвалтування – 26,8; тяжкі напади – 241; грабежі – 114; берглери – 702; крадіжки – 1 979; крадіжки автотранспорту – 230. Найвищий рівень злочинності в США фіксується у м. Вашингтон (Федеральний округ Колумбія). Серед регіонів держави найвищий індекс більшості злочинів фіксується на Півдні (Луїзіана, Південна Кароліна, Теннессі) та в деяких штатах Заходу (Аляска, Невада, Арізона), а найнижчий – в Новій Англії (Вермонт, Мен, Нью-Гемпшир) та в окремих штатах Середнього Заходу (Айдахо, Міннесота, Північна Дакота, Південна Дакота).

Після Другої світової війни злочинність в США стрімко зростала аж до початку 90 рр. XX ст., коли почалося її щорічне поступове зниження (із незначними коливаннями), яке триває до цього часу. Так, з 2002 р. рівень насильницьких злочинів скоротився майже на 22 %, вбивств (включно з необережними) майже на 17 %, зґвалтувань – на 19%, грабежів і тяжких нападів – на 22 %, злочинів проти власності – на 20%, берглері – на 6%, крадіжок – на 19%, крадіжок автомобілів – аж на 47%. Нині індекс умисних вбивств в США нині такий самий, як і на початку 60 рр. XX ст. Однозначного пояснення цього феномену немає, гіпотезами є як суттєве посилення кримінальної репресії (зокрема, збільшення чисельності поліції та широке застосування позбавлення волі, наслідком чого є лідерство країни у світі за кількістю ув'язнених), так і демографічні фактори (старіння населення), соціально-правові (антинаркотичні заходи) та інші чинники. В умовах світової економічної кризи зростання злочинності в США не відбулося. Гострою проблемою для США є контроль над вогнепальною зброєю, із використанням якої вчиняється більшість вбивств і значна частина інших тяжких злочинів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Криминология / Под ред. Дж.Ф. Шели /Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2003. – 864 с.
2. Кларк Р. Преступность в США. Замечания по поводу ее природы, причин, предупреждения и контроля: Перевод с английского / Кларк Р.; Под ред. Никифорова Б.С. – М.: Прогресс, 1975. – 422 с.
3. Brown, Stephen E Criminology: Explaining Crime and Its Context. 7 edition / Brown S.E., Esbensen F.-A., Geis G. – New Providence: Matthew Bender & Company, 2010. – 650 p.
4. Лунеев В. В. Курс мировой и российской криминологии: учебник. В 2 т. Т. I. Общая часть / В. В. Лунеев. – М. : Издательство Юрайт, 2011. – 1003 с.
5. Тимчук О.Л. Злочинність в сучасному світі: кримінологічний аналіз // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 11. – С. 84-91.
6. United States: Uniform Crime Report -- State Statistics from 1960 – 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.disastercenter.com/crime/>
7. Values and rates per 100,000 total population for all CTS variables, reproduced as received, by country (United States of America). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/USA.pdf>
8. Arrest in the United States, 1990-2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/aus9010.pdf>
9. Crime in the United States by State, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/crime-in-the-u.s/2011/crime-in-the-u.s.-2011/tables/table-5>
10. Савченко А. В. Кримінальне законодавство України та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження: Монографія. – К.: КНТ, 2007. – 594 с.
11. International statistics on crime and criminal justice. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Crime-statistics/International_Statistics_on_Crime_and_Justice.pdf
12. List of countries by intentional homicide rate by decade. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_intentional_homicide_rate_by_decade
13. Percentage of homicides by firearm, number of homicides by firearm and homicide by firearm rate per 100,000 population. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/Homicide/Homicides_by_firearms.xls
14. Gun violence in the United States by state. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://en.wikipedia.org/wiki/Gun_violence_in_the_United_States_by_state

15. Gun crime statistics by US state: latest data. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/jan/10/gun-crime-us-state>
16. New York passes major gun control law – first since Newtown massacre. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // http://usnews.nbcnews.com/_news/2013/01/15/16515653-new-york-passes-major-gun-control-law-first-since-newtown-massacre?lite
17. Crime in the United States by Region, Geographic Division, and State, 2010–2011. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/crime-in-the-u.s/2011/crime-in-the-u.s.-2011/tables/table-4>
18. United States Peace Index 2011: Violent Crime Ranking. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://chartsbin.com/view/1206>
19. Larry J. Siegel. Criminology, 9th edition. Belmont: Wadsworth Publishing, 2006. – 698 p.
20. Crime in the United States. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // http://en.wikipedia.org/wiki/Crime_in_the_United_States
21. Владимир Козловский Преступность в США снижается, несмотря на кризис. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // http://www.bbc.co.uk/russian/society/2011/09/110927_usa_crime_rate_down.shtml
22. Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <https://www.ncjrs.gov/txtfiles/billfs.txt>
23. Лунеев В.В. Преступность XX в. мировые, региональные и российские тенденции Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 912 с.
24. Алекс Григорьев Преступность в США на спаде. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // http://www.kontinent.org/article_rus_4b55374fec675.html
25. National Crime Victimization Survey, 2010. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.icpsr.umich.edu/icpsrweb/NACJD/studies/31202?q=%22national+crime+victimization+survey%22>
26. Сморгунова А.Л. Современное состояние преступности США и Великобритании (обзор основных тенденций) // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. 2009. – № 87. – С. 132-139.
27. Claude Fischer A crime puzzle: violent crime declines in America. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://blogs.berkeley.edu/2010/06/16/a-crime-puzzle-violent-crime-declines-in-america>
28. États-Unis. Mais pourquoi la criminalité baisse ? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.courrierinternational.com/article/2011/06/23/mais-pourquoi-la-criminalite-baisse>
29. Taux de criminalité plus élevés en Europe qu'aux USA. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.contrepoints.org/2012/08/14/93643-taux-de-criminalite-plus-eleves-en-europe-quaux-usa>

30. Paolo Buonanno, Francesco Drago, Roberto Galbiati, Giulio Zanella Crime in Europe and the US: Dissecting the «Reversal of Misfortunes». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www2.dse.unibo.it/zanella/papers/crime-EP.pdf>
31. Квашис В. Преступность в США: реальность позитивных изменений или «временное исключение» // Уголовное право. – 2005. – № 5. – С. 116-119.
32. Лунеев В.В. Эпоха глобализации и преступность / В.В. Лунеев. – М.: Норма, 2007. – 272 с.
33. Тимчук О.Л. Злочинність в країнах ЄС: кримінологічний аналіз // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2011. – № 2. – С. 132-140.
34. Наумов А. Существуют ли пределы роста преступности ? // Уголовное право. – 2005. – № 3. – С. 97-100.
35. Шур Эдвин М. Наше преступное общество. Социальные и правовые источники преступности в Америке. – М.: Прогресс, 1977. – 328 с.
36. Income Gini coefficient. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/67106.html>
37. Арсеев А. Глобалізація як вона є на порозі ХХІ ст. // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. – № 4. – С.114-137.
38. The-world-factbook: United States. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html>
39. List of U.S. states by unemployment rate. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_U.S._states_by_unemployment_rate
40. List of U.S. states by income equality. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_U.S._states_by_income_equality
41. List of U.S. states by income // http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_U.S._states_by_income
42. Entire world - Prison Population Rates per 100,000 of the national population. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://www.prisonstudies.org/info/worldbrief/wpb_stats.php?area=all&category=wb_poprate
43. List of U.S. states by incarceration rate. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_U.S._states_by_incarceration_rate
44. Louisiana is the world's prison capital. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://www.nola.com/crime/index.ssf/2012/05/louisiana_is_the_worlds_prison.html
45. Capital punishment in the United States. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://en.wikipedia.org/wiki/Capital_punishment_in_the_United_States
46. Гилинский Я.И. Криминология. Курс лекций. – СПб.: Питер, 2002. – 384 с.